

Dues crisis

Andreu Mas-Colell, UPF, Barcelona GSE i BIST

“El canvi climàtic és una conseqüència colateral –negativa i necessitada de correcció– del progrés humà, mentre que la Covid-19 més aviat ens diu que no hem progressat prou.”

La crisi de la Covid-19, dramàtica i plena d'urgències, ha desplaçat la preocupació pel canvi climàtic. Seria estrany que no ho hagués fet. Però com que en situació de confinament alguns tenim temps per rumiar, em permetreu que especuli sobre com es relacionen les dues crisis.

Una primera pregunta seria si les podríem contemplar com manifestacions de quelcom comú. Si ens referim a les seves causes, no ho crec. Per més que s'ha expressat la opinió que ambdues son conseqüència d'una mateixa actitud dels humans cap a la natura, es tracta, al meu parer, de fenòmens que responen a dinàmiques diferents. El canvi climàtic, com la degradació de l'aire de les ciutats, és un mal estrictament auto-infligit. En canvi la Covid-19 no és, en la seva base, el resultat de cap acció humana. És part de la carrera evolutiva entre els virus (i les bacteries) i els sistemes immunitaris dels humans (i altres animals). És una carrera que no hem perdut, sinó no hi seriem, però que tampoc hem guanyat. I que s'ha manifestat en tota la trajectòria de la humanitat. El canvi climàtic és una conseqüència colateral –negativa i necessitada de correcció– del progrés humà, mentre que la Covid-19 més aviat ens diu que no hem progressat prou. Llegim a Tucídides –el confinament també dona per fullejar la Bernat Metge– sobre la plaga d'Atenes del 430 a.C.: “els metges, que no la coneixien i la tractaven per primera vegada, no hi podien res, ans ells mateixos n'eren les primeres víctimes en tant que eren els que mes s'acostaven als malalts”. Ressona, oi?

Des d'aquest contrast podríem concloure, mirant ara cap el futur, que la resolució dels dos grans reptes passa per camins també contrastats. Per al climàtic necessitariem alentir l'economia, fins i tot –anant a l'extrem– de créixer. La millora d'algunes variables mediambientals durant el

confinament abonaria aquest punt de vista. Ara bé, per avançar contra les epidèmies necessitaríem potencia econòmica (ben gestionada, és clar: més com a Corea del Sud o a Alemanya que com als EUA o al RU).

M'apresso a afegir que ens equivocaríem amb aquesta conclusió. Al meu entendre, la resolució dels dos reptes passa pel mateix camí: el de la ciència, i el coneixement en general.

“Tot allò que estigui finançat pel sector públic hauria de quedar sota el domini públic. [...] Els fàrmacs claus no haurien de ser font de beneficis de monopoli, ni per a companyies ni per a estats”

Pel que fa a la pandèmia ho estem veient ara mateix. És tan dura precisament perquè no disposem de vacunes o antivirals provats. És impressionant l'activitat recercadora que s'està desplegant a tot el món. L'experiència ens indica que els avenços seran ràpids. Hi ha aquí, dit sigui de passada, un tema important de propietat intel·lectual que resumiré en dos principis. El primer és que tot allò que estigui finançat pel sector públic hauria de quedar sota el domini públic. El segon és que els fàrmacs claus no haurien de ser font de beneficis de monopoli, ni per a companyies ni per a estats. Qui trobi una vacuna guanyarà diners. És acceptable sempre que la oferta mundial del fàrmac a preu de cost (inclòs el cost de capital) no quedi limitada.

Pel que fa al canvi climàtic assenyalo que una política que pretengui arribar a un món sostenible congelant el creixement no és ella mateixa sostenible. Fracassarà. És cert –ho hem vist– que si parem la màquina econòmica els efectes sobre les emissions aniran en la direcció adequada. I si l'espècie humana s'extingís també. Però ni aquest és el camí ni ho seria negar als descendents dels habitants de la terra d'arribar, com a mínim, al nivell de vida que nosaltres ara tenim (el terme “nivell” es refereix més a anys de vida saludable que a la composició del consum). El camí correcte és un que ja esta dibuixat, però que hauríem de seguir amb molta més força: guanyar en eficiència d'ús d'energia, descarbonitzar (la reducció de cost de l'energia renovable és molt notable), adaptar, etc. Tot indica que si hi invertim prou –molt més del que ara fem– això és possible. Un bon llibre recent sobre aquest tema és: J. Aldy i R. Zeckhauser, [*Three Prongs for Prudent Climate Policy*](#).

“Si parem la màquina econòmica
els efectes sobre les emissions aniran
en la direcció adequada.
I si l'espècie humana s'extingís també.”

En els propers anys és ben previsible que el gruix de la recerca mundial respongui, directa o indirectament, aquests dos imperatius: la salut de la humanitat i la sostenibilitat del planeta. Els termes “salut planetària” i “benestar planetari” han estat suggerits com a expressió d'un concepte inclusiu de les dues vessants. Són encertats.